

Філіпенко Т.В.
професор кафедри цивільного та господарського права
Донецького юридичного інституту МВС України, м. Кривий Ріг,
доктор наук з державного управління, професор

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави [1, с. 14].

За своєю природою економічна безпека держави охоплює всі галузі господарства і всі аспекти життя держави та її населення. Природно, що економічна безпека держави має враховувати економічні інтереси кожного громадянина та груп населення і поєднувати їх з загальнодержавними інтересами. При цьому пріоритет надається тому рівню, який на цей час є найважливішим.

Держава має боронитися від економічних загроз, які можуть бути прямими або непрямими, зовнішніми або внутрішніми. Заходи та засоби захисту держави від цих загроз повинні розроблятися на підґрунті науки про економічну безпеку держави.

Основи національної економічної безпеки відповідно до ст. 92 Конституції України визначаються виключно Законами України. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 р. окреслює основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [2].

Національні економічні інтереси невіддільні від історії і традицій українського народу, системи господарювання, менталітету, культурних і духовних цінностей.

Виразником і гарантом захисту національних економічних інтересів повинна бути держава. Однак в Україні досі відсутні чітко визначені національні економічні інтереси, не сформовано їх цілісну систему.

Це дає змогу урядовцям різних рівнів виправдовувати будь-які свої дії, твердити, що вони повністю відповідають національним економічним інтересам. Така ситуація (скільки чиновників – стільки ж і трактувань національних економічних інтересів), приховує в собі значну загрозу економічній безпеці України.

Загрозами економічній безпеці України слід вважати явні чи потенційні дії, що ускладнюють або унеможливають реалізацію національних економічних інтересів і створюють небезпеку для соціально-економічної та політичної систем, національних цінностей, життєзабезпечення нації та окремої особи.

Розрізняють такі рівні економічної безпеки: міжнародна (глобальна і регіональна), національна, локальна (регіональна або галузева в межах країни), приватна (фірми та особи).

Міжнародна економічна безпека це такий комплекс міжнародних умов співіснування домовленостей та інституціональних структур, при якому кожній державі – члену світового співтовариства забезпечується можливість вільно вибирати і здійснювати свою стратегію соціального та економічного розвитку, без зовнішнього та політичного тиску та розраховувати на невтручання, розуміння і взаємовигідне співробітництво з боку інших держав.

Шлях до міжнародної економічної безпеки лежить через відмову від нав'язування моделей розвитку, від економічного та політичного примусу, через визнання права любого народу на вибір власного шляху розвитку.

Правові гарантії досягнення міжнародної економічної безпеки полягають у визнанні принципів рівноправності країн незалежно від соціального та політичного устрою, свободи вибору шляхів розвитку і форм організації економічного життя; суверенітету країн над природними ресурсами і економічним потенціалом в своїх державах; взаємовигідного співробітництва і вільного розвитку економічних, фінансових, науково-технічних та інших мирних відносин між країнами; міжнародного співробітництва з метою економічного розвитку і соціального прогресу; спеціальних пілг у відношенні менш розвинених країн-членів світового співтовариства; мирного врегулювання економічних спорів без застосування сили та загрози силою.

Міжнародній економічній безпеці також буде сприяти інституціоналізація її міжнародно-правових норм на основі цих принципів, через укладання двосторонніх і багатосторонніх договорів, створення і діяльність міжнародних і перш за все міжнародних організацій з метою сприяння розвитку співпраці і економічної безпеки країн-членів цих організацій.

Національна економічна безпека – це такий стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантований захист національних інтересів, гармонічний, соціальний розвиток країни в цілому, достатній економічний і оборонний потенціал навіть при найбільш несприятливих варіантах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів.

Національна економічна безпека має внутрішню матеріально-речовинну основу, достатньо високий рівень розвитку виробничих сил, що здатен забезпечити істотно важливу долю натуральних і вартісних елементів розширеного відтворення національного продукту; внутрішню соціально-політичну основу економічної безпеки, достатньо високий рівень громадської згоди у відношенні довгострокових національних цілей, що роблять можливим розробку і прийняття стратегії економічного і соціального розвитку, яка впроваджується в життя через державну політику, стійко підтримувану більшістю народу.

В той же час, хоча економічна безпека ідеальна категорія, але навіть в найбільш розвинутих і соціально стабільних країнах з устояним політичним режимом вона все ж залишається відносною. Ті чи інші несприятливі зовнішні фактори, а також їх загроза мають місце навіть в цих країнах.

В міру інтернаціоналізації виробництва національна економічна безпека все більш тісно пов'язується з міжнародною економічною безпекою.

До об'єктів економічної безпеки належить не тільки держава, її економічна система і всі природні багатства, а й суспільство з усіма його інститутами, установами, фірмами й особами.

Об'єктами національної економічної безпеки є держава, суспільство, сім'ї, окремі громадяни, підприємства, установи, організації, окремі території, а також основні елементи економічної безпеки.

Одночасно держава є не тільки об'єктом, а й основним суб'єктом національної економічної безпеки і здійснює свої функції в цій сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Це не виключає участі громадян та їх об'єднань у підтримці економічної безпеки. Більше того, такі дії повинні всіляко заохочуватися державою. Однак активна участь громадянина в забезпеченні економічної безпеки неможлива без усвідомлення ним важливості цієї державної справи і прояву активної життєвої позиції. У ст. 17 Конституції України чітко зазначено, що поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України забезпечення її економічної безпеки є найважливішою функцією держави і справою всього українського народу [3].

Економічній безпеці притаманний інтегральний характер, оскільки вона є результатом спільних зусиль усієї нації, що проявляється через дії всіх гілок влади на всіх рівнях (від усеукраїнського до місцевого), наявних у державі сил і засобів, об'єднань громадян і окремих осіб.

Нині існують певні протиріччя між окремими громадянами і державою в забезпеченні ними своєї економічної безпеки. Насамперед це пов'язане з тим, що держава може не тільки виступати гарантом економічної безпеки своїх громадян, а й сама бути для них джерелом загроз (знецінення грошових заощаджень, затримка заробітної платні та інших соціальних виплат, непомірні податки та ін.). Якщо держава створюватиме для громадян загрозу, що значно перевищуватиме ту небезпеку, від якої вона їх захищає, то, зрозуміло, така держава не буде викликати у них повагу. Більше того, така держава не зможе бути виразником національних економічних інтересів.

Економічна безпека забезпечується як суто економічними методами, так і засобами неекономічного характеру: політичними, воєнними та іншими, включаючи захист секретів. У свою чергу безпека в суміжних неекономічних сферах забезпечується не тільки специфічними для них методами, а й значною мірою економічними засобами, завжди пов'язаними з притягненням грошових та інших ресурсів економічного характеру. Крім того, економічна оцінка наслідків загроз безпеки в будь-яких сферах, як правило, забезпечує універсальний підхід, даючи можливість кількісно оцінити збиток і на цій основі визначити систему пріоритетів.

Таким чином, економічна безпека – це не тільки захищеність національних інтересів, а й готовність і здатність інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних інтересів, розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства. Економічна безпека, виявляючись у сферах впливу інших видів національної безпеки, проникаючи в них і взаємодіючи з ними, у свою чергу акумулює в собі їх вплив, залишаючись основою

національної безпеки.

Нехтування економічною безпекою може призвести до катастрофічних наслідків: спаду галузей економіки, банкрутства підприємств, підриву системи життєзабезпечення нації з наступною втратою суверенітету. Основою національної економічної безпеки держави є перш за все міцна економіка. економічна безпека держави повинна забезпечуватися перш за все ефективністю самої економіки, тобто економіка повинна захищати сама себе на основі високої продуктивності праці, якості продукції, конкурентоспроможності тощо. Вона повинна забезпечуватися всією системою державних органів, усіма ланками і структурами економіки.

Література:

1. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К.: НІСД, 1997. – 144 с.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.07.2015 № 630-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 59. – Ст. 375.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.

Нестерович В.Ф.
професор кафедри загальноюридичних дисциплін Луганського
державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,
доктор юридичних наук

ГЕНЕЗИС КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАРОДНОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ

Народна законодавча ініціатива, порівняно з традиційними інститутами безпосередньої демократії, є відносно новим засобом народної активності. Наочним підтвердженням цьому є те, що як в Давній Греції, так і Давньому Римі схожого інституту прямого народовладдя не було. Громадяни полісу мали змогу лише обговорювати проекти правових актів, але не ініціювати їх. У правових системах сучасних держав народна законодавча ініціатива вперше з'явилася у період Нового часу у конституційному праві Сполучених Штатів Америки. Його виникнення пов'язують із прийняттям у 1715 році закону штату Масачусетс, що закріпив право народної законодавчої ініціативи на місцевому рівні. А у 1898 році подібного роду поправка було внесена до Конституції штату Дакота [1; с. 52-53].

Спочатку народна законодавча ініціатива тут мала на меті зобов'язати законодавчий орган розробити і прийняти закон з пропонованого виборцями питання або, у випадку відмови парламенту зробити це, спонукати його винести питання на референдум. За таких умов розробка законопроекту завжди визнавалася функцією законодавчого органу. З часом був прийнятий інший порядок реалізації народної законодавчої ініціативи: самі виборці, які виступають з такою ініціативою, можуть або навіть повинні скласти законопроект і запропонувати його законодавчому органу. Останній або приймає цей законопроект, або виносить його на референдум. Існує і такий варіант: законодавчий орган розглядає, потім виносить законопроект на народне голосування. Водночас у деяких штатах законодавчий орган може винести на референдум свій власний, альтернативний проект закону [2; с. 69].

Лейтмотивом до появи народної законодавчої ініціативи стало зловживання законодавчою владою США у XIX столітті. У сучасний період активне її використання громадянською як форми впливу, звертає увагу американський правник Дж. Мур, відображає загальну тенденцію недовіри виборців до законодавця [3; с. 207]. Якщо законодавець у своїй діяльності буде здебільшого відпрацьовувати надану йому фінансову допомогу для обрання чи переобрання до законодавчого органу, а не служити загальному інтересу, приєднується до вище вказаної думки Дж. Зіммерман, то він ризикує втратити довіру виборця, та як наслідок цього, народна законодавча ініціатива набуде ще більш широко вжитку у процесі прийняття нормативно-правових актів [1; с. 54].

У Європі визнання за громадянами права на подання проектів нормативно-правових актів у порядку народної законодавчої ініціативи, пов'язують з боротьбою громадськості у середині XIX

МВС України
Донецький юридичний інститут

55 РОКІВ НА ТЕРЕНАХ ОСВІТИ І НАУКИ

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
(м. Кривий Ріг, 13 травня 2016 р.)

Кривий Ріг 2016

УДК 378.14

ББК 74.58(4Укр): 88.53

Донецький юридичний інститут: 55 років на теренах освіти і науки : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 13 травня 2016 р.). – Кривий Ріг : Донецький юридичний інститут МВС України, 2016. – 356 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Донецького юридичного інституту МВС України (протокол № 11 від 25 травня 2016 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бесчастний В.М. – доктор наук з державного управління, професор (голова редколегії);

Назимко Є.С. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (заступник голови редколегії);

Алфьоров С.М. – доктор юридичних наук, професор;

Зозуля Є.В. – доктор юридичних наук, доцент;

Одерій О.В. – доктор юридичних наук, доцент;

Кононенко Т.В. – доктор філософських наук, доцент;

Титаренко Д.М. – доктор історичних наук, доцент;

Волобуєва О.О. – кандидат юридичних наук, доцент;

Іванов І. В. – кандидат юридичних наук, доцент;

Суюсанов Л.І. – кандидат історичних наук, доцент;

Пашутін В. В. – кандидат юридичних наук, доцент;

Горбачов В. П. – кандидат юридичних наук, доцент;

Князькова Л. М. – кандидат юридичних наук, доцент;

Лоскутов Т.О. – кандидат юридичних наук, доцент;

Шульга А.О. – кандидат юридичних наук, доцент;

Мердова О. М. – кандидат юридичних наук;

Лосич С.В. – кандидат юридичних наук;

Пилипенко Д.О. – кандидат юридичних наук.

Публікується за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Донецький юридичний інститут: 55 років на теренах освіти і науки», яка відбулась в Донецькому юридичному інституті МВС України 13 травня 2016 року.

У матеріалах конференції висвітлюється широкий спектр питань, пов'язаних з удосконаленням організаційно-правового забезпечення навчального процесу в навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, впровадження міжнародного досвіду в систему підготовки кадрів, а також психологічного супроводження працівників правоохоронних органів під час проходження служби. На основі аналізу вітчизняного та міжнародного досвіду розглянуто теоретичні та практичні аспекти висвітленого спектру питань проведеної міжнародної науково-практичної конференції, надано обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення навчального процесу та системи підготовки кадрів в навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, а також забезпечення психологічного супроводження професійної діяльності працівників правоохоронних органів.

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції адресовано вченим, працівникам правоохоронних органів, аспірантам (ад'юнктам), слухачам магістратури, студентам та курсантам вищих навчальних закладів, а також усім, хто цікавиться проблемами вдосконалення організаційно-правового забезпечення навчального процесу в навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, впровадження міжнародного досвіду в систему підготовки кадрів, а також психологічного супроводження працівників правоохоронних органів під час проходження служби

Матеріали публікуються в авторській редакції.

Петков С.В. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	189
Деревянко Б.В. МОЖЛИВОСТІ СКОРОЧЕННЯ СТРОКІВ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ	191
Філіпенко Т.В. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	193
Нестерович В.Ф. ГЕНЕЗИС КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАРОДНОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ	195
Лоскутова М.С. РІВЕНЬ ОБІЗНАНОСТІ СЛІДЧИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ	197
Гончаров А.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	198
Рыбак С.В., Павлов В.И. PRACTICAL PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF THE NORMS OF INTERNATIONAL LAW ON FOREIGN STATE IMMUNITY	201
Турченко О.Г. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИЛ І ЗАСОБІВ ЯК НАПРЯМ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС І НАТО У СФЕРІ ОБОРОНИ	202
Ситар І. М. ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ АКУЛЬТУРАЦІЇ	204
Алексєєва-Процюк Д. О., Брисковська О. М. ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ ПОТЕРПІЛОМУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	206
Князькова Л.М. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	208
Назимко О.В. УМОВИ ПРАЦІ НАУКОВИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ	210
Бідняк Г.С., Шевченко Т.М. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОГО ФОТОГРАФУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	213
Хайлова Т.В. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	215
Запотоцький А.П. ОСОБЛИВОСТІ ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ З МЕТОЮ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ТА МАЙНОМ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА.....	216
Плетенець В.М. ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ВЧИНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ ТАЄМНИХ ЗАВОЛОДІНЬ ЧУЖИМ МАЙНОМ ГРОМАДЯН.....	218
Буга В.В. ЩОДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	220
Павловец Г.А. НЕДОПУСТИМОСТЬ РАЗГЛАШЕНИЯ ДАННЫХ ПРЕДВАРИТЕЛЬНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ КАК ЕГО ОБЩЕЕ УСЛОВИЕ	222